

3. Zaterdag 13 mei 2000 om 14 uur

DE BATTERIJ HUNDIUS wandelvoordracht door de heer J-C LIENART

C. TENTOONSTELLINGEN

Het ligt in de traditie van de kring een drie- of viertal thematentoonstellingen te houden in het museum.

Door de verhuis van de collectie is het ons onmogelijk nu reeds een planning te maken en data vast te leggen.

Wij verontschuldigen ons daarvoor en rekenen op uw begrip.

Zohaast het kan, wordt een eventuele tentoonstelling in ons tijdschrift aangekondigd.

JOODSE GRAVEN OP "T NIEUW KERKHOF"

door **Ivan VAN HYFTE**

Geen mens zal ontkennen dat onze Oostendse gidsenkring Lange Nelle puik werk aflevert. Langs deze weg om feliciteer ik al hun gidsen die onze stad in de kijker zetten. Heemkunde en geschiedenis – twee doelstellingen van onze eigen kring. – kunnen er maar wel bij varen.

Twee van hen (1) zullen het mij hopelijk niet kwalijk nemen dat ik via enkele kleine rechtzettingen het Israëlitisch kerkhof aan de Stuiverstraat in een ruimere context plaats dan tot nu toe gebeurd is.

Al geruime tijd hoor en lees ik dat het kindergrafje van Rosin JOUDANIN "een moslimgraf" of "van Palestijnse origine" is. Op zijn minst merkwaardig, zou je denken, met het Israëlitisch-Arabisch dilemma in je achterhoofd. De vijfpuntige ster op het grafteken (de Davidster is zespuntig) kan die gedachte versterken.

Onderzoek leert echter dat het meisje Rosin vijf jaar was toen ze op 10 juni 1926 in een instelling voor gehandicapten te Oostduinkerke stierf. Haar ouders woonden in Anderlecht en waren – volgens de overlijdensakte – van (Joods) Russische nationaliteit. Bekijk daarom de typisch Russische ster en een gaaf, ontroerend fotokeramiek. Het epitaaf heeft de tijd niet overleefd. Daags na het overlijden werd het kind overgebracht en bijgezet op het Oostends Israëlitisch kerkhof omdat de gemeente Oostduinkerke geen geschikte plaats had voor bijzetting van mensen van een "andere" geloofsovertuiging.

De bewering dat het Israëlitisch perk ooit buiten de begraafplaats Stuiverstraat heeft gelegen vraagt - naar mijn gevoel - ook om een correctie.

Waarom werden op "t oud kerkhof" al vroeg en niet uitzonderlijk mensen uit de Joodse gemeenschap bijgezet ?....Waarom beschikt de kerkhofadministratie over een inschrijvingsregister waarin én Joden én "anderen" (weliswaar apart) vermeld staan, vanaf de eerste bijzettingen ?... Ook de Joodse graven waren bereikbaar via de hoofdingang.

Het zgn. particulier kerkhof is met de laatste uitbreiding (1965) opgenomen in het geheel van de huidige begraafplaats en blijft, ondanks de wet van 20 juli 1971, tot op heden in gebruik.

Niet zoveel Oostendenaars weten dat zich op "t Nieuw Kerkhof" de enige officiële begraafplaats voor zionisten in West-Vlaanderen bevindt.

Wie is eigenlijk die kleine geloofsgemeenschap (vaak nauw verwant) die daar op een kleine, bescheiden wei omzoomd door een haag begraven ligt onder vaak onleesbare, gebarsten stenen met afgesleten Hebreeuwse inscripties ? Waren het handelaars of diamantairs ? Ontsnaptten aan de Holocaust toen Duitsers in de Tweede Wereldoorlog hier ruim honderd gezinnen deporteerden ? Of orthodoxen die zich onder het gedempt licht van de fraaie neo-romaanse synagoge aan het Filip van Maestrichtplein verbonden voelden met de tradities ?...

Mijn zoektocht kan beginnen.

Ik open het zwarte poortje met Davidster erop. Een onwezenlijke stilte overvalt me. Met gesloten ogen vraag ik me luisterend af of dit de eeuwige rust is waarover poëten het hebben. Lang duurt dit vredig gevoel niet want een vervaarlijk-laagvliegende Iljoesjin dwingt me de handen op de oren te drukken....

De sereniteit is er terug om met Fingerspitzengefühl uitgekapte letters te betasten, brokstukken in elkaar te passen en zoveel mogelijk te noteren.

Hier het resultaat dat zonder het algemeen inschrijvingsregister van bijzetting op de begraafplaats nooit tot stand zou gekomen zijn (2).

A. Uiterst links : 20 vergunningen

1. Samuel KIPER - ° 1850
- Kerkstraat 13, Oostende
- + 30-08-1922
- allereerste bijzetting
2. Wolf LICHTENBAUM - gegevens ontbreken in het register
- wellicht van Poolse origine (Warschau)
3. Benjamin Jacob DANAT - ° 18-08-1866
- Nieuwstraat 11, Oostende
- + 11-08-1923
4. Joseph Salomon GOUDEKET - ° 31-03-1862
- Blankenberge
- + 23-08-1923
- echtgenoot van Marianne DU MOULIN
5. Alphonse TOUBOUL - ° Bournemouth, 02-11-1872
- Veldstraat 46 of 48, Oostende
- + 10-09-1923
6. Julie Levy ROTH - ° Hatschstadt, 13-03-1836
- Kapellestraat 44, Oostende
- + 25-06-1932
- echtgenote van LEHMAN BLOCH

- oorspronkelijk lag hier Lea MOSES, begraven op 27-08-1925, na overgebracht te zijn van het oude kerkhof. Op 04-03-1931 opnieuw ontgraven en overgebracht naar Brussel.
7. Lazar SLOUTSKY - ° 12-05-1903
 - woonplaats : Antwerpen
 - + 26-07-1925, sterfhuis "Morre"
 - graf volledig verdwenen
8. Max SYLVESTER - ° 19-07-1860
 - "Koninklijkstraat", Oostende
 + 22-08-1925
 - graf volledig verdwenen
9. Henrica FRANK - ° 05-10-1840
 - "Koninklijke 62", Oostende
 - + 26-10-1925
10. Rose CEBOLA - ° 13-01-1875
 - woonplaats : Oostende
 - + 20-02-1926, sterfhuis "Morre"
 - enkel klein grafteken met vermelding "Marcel"
11. Joseph ROLLINCK - ° 31-10-1881
 - Palace Hotel, Oostende
 - + 31-08-1925
12. Josephine WOLFF - ° 1889, groothert. Luxemburg
 - woonplaats : Brugge
 - + Brugge, 07-06-1926
 - echtgenote van Salomon FRIEDMANN
13. Molly ABRAMOWITZ - ° 18-07-1896
 - "woonplaats : Hospitaal"
 - + 07-07-1926
 - echtgenote van Sigismund FRIEDMANN
14. Leon BILÉ - ° 19-01-1882
 - Nieuwstraat 22, Blankenberge
 - + Blankenberge, 07-06-1927
 - echtgenoot van mevr. WIEBOU
15. Samuel WOLFFERS - ° 17-11-1853
 - Torhoutsesteenweg 51, Oostende
 - + 10-01-1928
16. Chaim Mendel GOSCINNY - ° Warschau, 15-07-1855
 - Uitzichtstraat 2, Oostende (3)
 - + 17-09-1928

17. Wolf SVARTZBORD - ° 06-04-1911
 - woonplaats : Gent
 - + 12-07-1929
18. Abraham MORESCO - ° 30-09-1884
 - Rietstraat 10, Oostende
 - + 19-07-1929
19. Simon Marcus DE LEEUW - ° 25-07-1859
 - Kapellestraat 44, Oostende
 - + 06-08-1929
20. Elvire JOSEPH - ° 14-03-1891
 - woonplaats : Klemskerke
 - + 15-09-1929

B. Rechts, bij de in 1999 gewijzigde ingang, 5 kindergrafjes

1. Philip KOKN - ° 26-11-1916
 - "Zeedijk", Oostende
 - + 22-03-1925
 - graf volledig verdwenen
2. Marcel HALEPSKI - ° 03-11-1925
 - Langestraat 59, Oostende
 - + 03-11-1925
3. Rosin JOUDANIN - ° 1921
 - verblijf : Oostduinkerke
 - + 10-06-1926
4. Samuel CALLEBOUT - ° 24-08-1926
 - Kapucijnenstraat 50, Oostende
 - + 15-11-1928
 - graf volledig verdwenen
5. Izak RYBOWSKI - ° 12-08-1924
 - verblijf : Charleroi
 - + Bredene, 17-02-1930
 - graf volledig verdwenen

C. Midden de begraafplaats : een dubbele rij bijzettingen

* 1929-1940 *

1. Dora MARDER - ° 05-10-1863
 - woonplaats : Oostende
 - + 21-08-1917
 - echtg. HACKENA
 - ontgraven op het oud kerkhof en bijgezet op 23-12-1929

2. Haim ROSENTHAL - ° Constantinopel, 1897
 - woonplaats : Brugge
 - + Brugge, 12-09-1930
3. Abraham WEICHSCHFISCH - ° 01-05-1850
 - "Lijnbaan 37", Oostende
 - + 08-04-1931
 - platte grafsteen, totaal onleesbaar
4. Lea AWERBUCH - ° 20-10-1878
 - woonplaats : Middelkerke
 - + 02-11 of 12-1931
5. Grafteken met Hebreeuwse tekst
6. Elk spoor ontbreekt
7. Frymetl EISENBERG - ° 05-10-1898
 - woonplaats : Antwerpen
 + 01-06-1932, E. Cavellstraat 15, Oostende
8. Moïse LEVY - ° Namen, 04-10-1867
 - woonplaats : Brussel
 - + 04-10-1932, Leffingestraat 114, Oostende
9. Rosette LEJBOWITZ - ° Oostende, 27-07-1875
 - + Brussel, 02-12-1962
10. Grafteken met Hebreeuwse tekst
11. Weelderige plantengroei herinnert aan een graf
12. Ester BORCOVITCH - ° 01-03-1862
 - St. Pietersstraat 4, Oostende
 - + 18-11 of 12-1933
13. Victor Hugh J. SCHROEDER - ° 1882
 - woonplaats : Londen
 - + 30-12-1933 (zie epitaaf : omgekomen bij een vliegtuigongeval)
14. Grafteken met Hebreeuwse tekst
15. Slechts planten op een onbekend graf
16. Fajga ZWEYER - ° Warschau, 20-05-1859
 - Alfons Pieterslaan 35, Oostende
 - + 04-10-1936 (gasthuis E. Cavellstraat 15)
 - een klein rechtopstaand grafteken : "FAGGS"
 - echtenote van Chaim Mendel GOSCINNY (zie A.16)

17. Gitla COSCINNY - ° Warschau, 02-10-1881
 - Alfons Pieterslaan 122, Oostende
 - + 05-01-1938
 - dochter van Chaim GOSCINNY (zie A.16) en Fajga ZWEYER (zie C.16)
18. Wellicht ligt de zerk met Hebreeuwse letters op het grafteken C.24
19. Faja LICHTENBAUM - ° Warschau 17-11-1878
 - St. Paulusstraat 43, Oostende
 - + 08-04-1938
 - echtgenote van Kiva GOSCINNY (handelaar)
20. Isidore BRAND - ° 14-12-1858
 - woonplaats : Knokke (Het Zoute)
 - + 06-08-1939
21. Elk spoor ontbreekt
22. Sarah WEINFELD - ° 15-11-1865
 - Hertstraat 5, Oostende
 - + 10-10-1939
23. Meyer BERKOWITSCH - ° 29-09-1880
 - Van Iseghemlaan 52, Oostende
 - + 26-12-1939
 - Op het graf ligt een herdenkingssteen : “ En mémoire a Sara ISGUR, morte en déportation 1942”
24. HANOUN MENAHM - ° Aden 1871
 - + Oostende 1940
 - echtg. NISSIM
25. Isidore BILGREY - ° 14-07-1856
 - woonplaats : Brussel
 - + 12-05-1940

* 1945-1999 *

1. Grafteken met Hebreeuwse tekst

2. Esther ORENSTEIN 1874-1949

3. C.M. KLENER 1874 – 1957

Achter hen, tussen beide staat het grafmonument van Isaac KLENER (1912-1975) wellicht hun zoon

4. David LIBOVITZ 1876-1959

5. Rochla Haim REMEN 1885-1970

6. Jechok LESKIE	1905-1974
7. Jente BRULL	1899-1975
8. Grinszpun Lejzor COCHEN	1909-1976
9. David BERKOWITSCH	1918-1979
10. Yvette KALTER	1935-1984
11. Paul KALTER	1940-1985
12. Leiba-Ber SZYF	1910-1992
13. Salomon HORONCZYK	1908-1990
14. Jacques KALTER	1911-1997
15. Nora MONTENY	1915-1997
16. Meyer COLEMAN	1905-1999

EPILOOG

6 oktober 1999. Een twintigtal aanwezigen loopt zwijgzaam achter een eigen Joodse lijkkoets. Vanaf het gestileerd poortje, aan de ingang van de Joodse begraafplaats, dragen drie priesters Meyer COLEMAN naar een open graf. De familie – sommigen uit Engeland overgekomen – verspreidt zich rondom de kuil en luistert naar Hebreeuwse gebeden van de neigende voorlezer, opvallend gekleed in zijn lange, zwarte overjas. Ongewoon is dat ze het graf door stadswerklui zien dichtgegooid worden nadat de kist door middel van koorden werd neergelaten. Na de zowat twintig minuten durende ceremonie vragen de priesters naar Joodse gewoonte of ze hun handen kunnen wassen....

-
- (1) A. VAN LOO : Scriptie Gidsencursus 1996-1997, Joodse aanwezigheid in Oostende p. 12.
K. COMPERNOLLE : tijdschrift van Gidsenkring Lange Nelle 1998 p. 88.
 - (2) Met veel dank aan K. VERWAERDE, Hoofd Dienst Begraafplaatsen.
 - (3) De huidige August Strackéstraat.